

Мателешко Ю.П.

Ужгородський національний університет

РОЛЬ USAID У СТАНОВЛЕННІ ДЕМОКРАТІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ (1992–2024)

На основі аналізу минулих та сучасних програм з'ясовано роль Агентства США з міжнародного розвитку в становленні демократії та громадянського суспільства в Україні протягом 1992–2024 рр. Особливу увагу звернено на період після 24 лютого 2022 р., коли USAID досить ефективно реагує на нові виклики, пов'язані з нагальними безпековими та соціально-економічними потребами України, а також з суспільно-політичними реформами, необхідними для прискореної євроінтеграції держави. Підкреслено, що Агентство є уособленням «м'якої сили» Сполучених Штатів в Україні, яка має сприятливий ґрунт серед української влади і суспільства та базується на спільних інтересах та цінностях. В основі стратегії співробітництва USAID лежить ідея, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ та майбутній добробут України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, подолання наслідків російської агресії, а також досягнення стійкого економічного зростання на ринкових засадах. Успіх України в цьому напрямі матиме суттєві наслідки для європейської стабільності, а, отже, й для США, для яких існування цілісної, сильної та мирної Європи є однією з основоположних цілей політики у сфері національної безпеки. Співпрацюючи з державними та неурядовими структурами, USAID реалізувало в Україні більше 40 програм, що сприяли розвитку демократичного врядування, чесних і конкурентних виборів, громадянського суспільства, незалежних медіа, а також підтримували цифрову трансформацію, боротьбу з корупцією та захист прав людини відповідно до європейських стандартів. Агентство допомагало проводити децентралізацію, судову та парламентську реформи, які є важливими для інтеграції України в ЄС. Спираючись на ідею поваги до територіальної цілісності та суверенітету України, USAID сьогодні інвестує мільярди доларів у підтримку української держави та суспільства воєнного періоду та допомагає закласти основу для стійкої та ефективної відбудови країни.

Ключові слова: USAID, США, Україна, демократія, громадянське суспільство, права людини, «м'яка сила», міжнародне співробітництво.

Постановка проблеми. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) є однією з найбільших у світі інституцій з надання допомоги та сприяння розвитку. Просуваючи інтереси країни «м'якими» методами з 1961 р., USAID сприяє національній безпеці та економічному процвітання Сполучених Штатів, а також робить внесок у стійкість країн-реципієнтів. Протягом десятиліть ця інституція допомагала вирішувати проблеми країн, пов'язані з побудовою економічної, соціальної та медичної інфраструктури, ринковими реформами, переходом від автократії до демократії, а також боротьбою з епідеміями (ВІЛ/СНІДу, малярії, туберкульозу). Сьогодні перед USAID стоять завдання подолання наслідків пандемії COVID-19, глобального потепління, а також вторгнення Росії в Україну, що, зокрема, посилює загрози, пов'язані зі світовою продовольчою безпекою та зростанням впливу авторитарних

урядів та антидемократичних партій. Агентство, річний бюджет якого складає понад 40 млрд дол., сьогодні має представництва у понад 100 країнах, які розташовані в Африці, Азії, Латинській Америці, Європі та на Близькому Сході.

Важливу роль у стратегії USAID відіграє Україна як держава, де відбувається становлення інституту демократії та глобально інтегрованої ринкової економіки. Для успішної реалізації цих процесів, які відповідають інтересам як Сполучених Штатів, так й України, USAID разом з українськими урядовими та недержавними структурами вже більше трьох десятиліть докладає зусиль для розвитку прозорих і підзвітних процесів урядування із залученням громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема діяльності Агентства США з міжнародного розвитку в Україні ще не була предметом окремого дослідження, хоча питання функціону-

вання USAID в контексті розвитку українського громадянського суспільства епізодично розглядалося авторами деяких аналітичних доповідей [3; 5]. Також науковці вивчали діяльність Агенства крізь призму геополітики, геоekonomіки та «м'якої сили» Сполучених Штатів [12; 7].

Постановка завдання. З'ясувати роль Агентства США з міжнародного розвитку в становленні демократії та громадянського суспільства в Україні протягом 1992–2024 рр.

Виклад основного матеріалу. Головними цілями діяльності USAID як провідної урядової інституції, що функціонує з 1961 р., є: зміцнення демократії та захист прав людини; сприяння стійкому економічному зростанню та зайнятості, продовольчій безпеці та сільському господарству; поліпшення здоров'я населення світу; надання гуманітарної допомоги у відповідь на стихійні лиха, техногенні катастрофи, конфлікти тощо; покращення стану навколишнього середовища, зокрема шляхом зменшення викидів, захисту екосистем та переходу на відновлювані джерела енергії; підтримка глобальної стабільності шляхом подолання нестійкості держави та суспільства, протидії екстремізму та іншим формам насильства; розширення прав жінок (дівчат) через підтримку рівного доступу до можливостей у домогосподарстві, суспільстві, економіці тощо; сприяння справедливій, інклюзивній та доступній освіті для всіх дітей та молоді [16, с. 8–9].

В офіційних документах організації підкреслюється, що її діяльність є інвестицією в безпеку та процвітання американського народу, оскільки USAID допомагає США боротися з транснаціональними загрозами, розширювати ринки та покращувати умови для американських компаній за кордоном, а також сприяти демократичному врядуванню, що є основою глобального миру та безпеки [18, с. 7–8].

USAID планує свої програми розвитку та допомоги в координації з Державним департаментом і співпрацює з іншими урядовими установами США, Конгресом, а також американськими приватними компаніями, науковими установами, релігійними групами та неурядовими організаціями. Адміністратор Агенства є постійним учасником Ради національної безпеки Сполучених Штатів. Як важливий компонент в системі зовнішньої діяльності США, що просуває цінності та політику держави, USAID налагоджує партнерства з національними урядами, приватним сектором, недержавними організаціями та громадянським суспільством по всьому світу. [16, с. 8, 12]. В Укра-

їні Агенство співпрацює з громадсько-політичними організаціями, благодійними фондами, правовими об'єднаннями, які, поряд з американськими (переважно приватними) інституціями, виступають виконавцями тих чи інших програм.

Співробітництво Агенства з Україною почалося майже одразу після здобуття нею незалежності. У 1992 р. USAID та Україна підписали двосторонню угоду про гуманітарну, економічну та технічну співпрацю, де були визначені такі стратегічні цілі: створити ринкову економіку на розлогій суспільній базі; сприяти розбудові демократичної політичної системи за широкої участі громадян; допомогти у реформуванні соціального сектору з метою пом'якшення труднощів перехідного періоду, передусім для найбільш уразливих верств населення. Протягом десятиліть USAID допомагало становленню в Україні активного громадянського суспільства, незалежних ЗМІ, вільного підприємництва, надавало підтримку найменш захищеним соціальним групам і хворим на туберкульоз та ВІЛ/СНІД. [21].

Якісно новий етап відносин між Агенством та Україною починається після 24 лютого 2022 р., коли USAID миттєво реагує на нові виклики, пов'язані з нагальними безпековими та соціально-економічними потребами України, а також з політичними реформами, необхідними для прискореної євроінтеграції держави. З метою забезпечення функціонування країни в критичний період Сполучені Штати через Агенство надали Україні 22,9 млрд дол. прямої бюджетної підтримки, а також майже 5 млрд дол. допомоги на гуманітарні потреби та сприяння розвитку [20].

В основі Стратегії співробітництва з питань розвитку країни на 2019–2024 рр. (продовжена до 2026 р.) лежить гіпотеза розвитку, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ, майбутній добробут і суверенітет України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, пом'якшення наслідків російської агресії, а також досягнення сталого економічного зростання на ринкових засадах. Прогрес у виконанні всіх цих завдань є важливим для просування країни «шляхом до самостійності» та здатності брати на себе провідну роль у процесі свого власного розвитку. В документі зазначається, що сьогодні Україна веде війну на два фронти, що обмежує її спроможність рухатися у напрямі самостійності: з одного боку, вона має чинити опір повномасштабній агресії з боку Росії, а з іншого – долати успадкований від попередніх років тягар внутрішньої корупції. Успіх або поразка України

в подоланні цих викликів матиме суттєві наслідки для майбутнього Європи, її стабільності, а, отже, й для США, для яких існування цілісної, сильної та мирної Європи є однією з основоположних цілей політики у сфері національної безпеки. [8, с. 2, 4, 39]. Ці положення закріплені й у Стратегії національної безпеки США, де зазначається, що «потужна та вільна Європа є життєво важливою для Сполучених Штатів Америки», а «жорстока та неспровокована війна Росії проти її сусіда України зруйнувала мир у Європі та вплинула на стабільність у всьому світі». Зважаючи на це, США продовжуватимуть підтримувати Україну в її боротьбі за свободу та допомагатимуть їй відновлювати економіку й інтегруватися з ЄС [17, с. 26].

У Спільній регіональній стратегії Держдепартаменту та USAID 2022 р. серед завдань відомчих бюро у справах Європи та Євразії зазначаються такі: підтримати зусилля України виграти війну та відбудувати країну, а також забезпечити повагу до її територіальної цілісності шляхом виведення військ РФ; протистояти неправдивим заявам і наративам Росії та рішуче підтримувати суверенітет України; надавати екстрену гуманітарну допомогу переміщеним особам, біженцям та уразливим верствам населення в Україні та за її межами [15, с. 6].

Сприяння демократичному врядуванню, боротьбі з корупцією та захисту прав людини є одним з головних пріоритетів діяльності Агенства в Україні протягом більше трьох десятиліть. Сьогодні в цьому напрямі USAID реалізує більше 20 поточних програм.

USAID підтримує розвиток політичного та електорального процесу в Україні, зосереджуючись насамперед на функціонуванні сильних політичних партій, удосконаленні законодавчих процесів та залучення кваліфікованих молодих лідерів до українських державних структур через міжнародні тренінги та міжурядові обміни. У першій половині 1990-х рр. були започатковані такі довготривалі програми, як «Побудова та розвиток політичних партій», «Парламентський розвиток» та «Електоральні процеси» [6, с. 22–23]. З метою сприяння зміцненню дієвої, незалежної та прозорої законодавчої влади в Україні та ширшій участі громадськості в цьому процесі протягом 2013–2018 рр. реалізовувався проєкт «RADA: підзвітність, відповідальність, демократичність» [2]. В 2016 р. USAID започаткувало десятирічну «Програму відповідального та підзвітного врядування в Україні». Проєкт «RADA наступного покоління» (2021–2026) покликаний

досягти чотирьох цілей: 1) розширення участі виборців у законодавчих процесах; 2) зміцнення аналітичного та наглядного потенціалу Верховної Ради України; 3) ефективне виконання парламентом своїх конституційно визначених функцій шляхом використання інновацій; 4) сприяння ВРУ в діяльності, пов'язаній з війною, підготовкою до миру та післявоєнних реалій. Метою програми «Внутрішнє спостереження за виборами та політичними процесами» (2022–2026) є підтримка українського громадянського суспільства у просуванні більш демократичних виборчих і політичних процесів через: покращення відповідного середовища шляхом ефективної адвокації та реалізації ініціатив громадянського суспільства; підвищення справедливості та чесності українських виборів через внутрішній моніторинг; зростання стійкості громадських організацій, що спостерігають за виборчими та політичними процесами [10]. Слід зазначити, що подібний проєкт Агенства реалізовувався протягом 2014–2020 рр. через Громадянську мережу ОПОРА [2].

Важливими є програми USAID, спрямовані на підтримку децентралізації та місцевого самоврядування в Україні. Так, метою започаткованого в 2015 р. п'ятирічного проєкту «Стратегія для розвитку місцевого самоврядування в Україні» (PULSE) є зміцнення демократії територіальних громад, покращення умов для їх самостійного розвитку та стабільності [2]. Програма «Децентралізація, що забезпечує кращі результати та ефективність» (DOBRE) (2016–2025) має дві головні цілі: 1) збільшити спроможність місцевих органів влади ефективно управляти ресурсами та послугами; 2) покращити залучення громадян до місцевого управління. У 2018 р. була започаткована восьмирічна програма «Демократичне врядування Сходу», що покликана сприяти розвитку інклюзивної громадянської ідентичності та спільних цінностей об'єднаної України через подолання розкольніцького впливу агресії Росії. Метою програми «Діяльність USAID з врядування та місцевої підзвітності» (HOVERLA) (2021–2027) є допомога українському уряду в подальшому розвитку відповідної законодавчої бази, а також підтримка галузевої та фіскальної децентралізації в Україні шляхом сприяння: подальшій інституціоналізації та ефективності системи місцевого самоврядування; розвитку більш самостійного субнаціонального врядування; створенню механізмів, які дозволяють громадянам відігравати важливу роль у процесах місцевого управління [10].

У контексті сьогоденних воєнних реалій важливою є «Ініціатива зміцнення довіри в Україні» (2023–2026). Це гнучкий механізм швидкого реагування, покликаний допомогти громадянам, громадянському суспільству та державним органам країни просувати демократичне та орієнтоване на Європу відновлення в регіонах, які найбільше постраждали від повномасштабного вторгнення Росії. Проект здійснюється за трьома основними напрямками: 1) зміцнення прозорих процесів відновлення, що враховують місцеві пріоритети в постраждалих від війни регіонах; 2) посилення зв'язків між тимчасово окупованими територіями та рештою України; 3) розширення можливостей для громадської участі в прифронтових і звільнених громадах для сприяння їх стійкості. [19].

Одним з головних напрямів діяльності USAID в Україні є сприяння боротьбі з корупцією. З метою зменшення можливостей для корупційних дій та залучення громадськості до антикорупційних зусиль була започаткована програма цифровізації «Прозорість і підзвітність у сфері державного управління та послуг» (TAPAS) (2016–2024). Вона базується на трьох основних компонентах: електронному врядуванні, відкритих даних та електронних закупівлях. Протягом 2017–2022 рр. здійснювався проект «Підтримка діяльності провідних антикорупційних організацій», спрямований на зниження рівня корупції та підвищення прозорості та підзвітності в діяльності українських органів влади шляхом досягнення таких цілей: розширення повноважень урядових інституцій щодо подолання корупції; зміцнення громадської підтримки заходів з подолання корупції; формування суспільної нетерпимості до проявів корупції [2]. У кінці 2023 р. була започаткована п'ятирічна програма підтримки цифрової трансформації як одного з ключових елементів забезпечення прозорості у врядуванні та економічному відновленні країни. Проект «Сприяння доброчесності в діяльності державного сектора» (2023–2028) має на меті зменшення ризиків корупції задля відновлення України через реалізацію трьох цілей: 1) посилити боротьбу з корупцією на національному рівні; розвивати інституційну спроможність запобігати, виявляти та стримувати корупцію; 2) зміцнити антикорупційний контроль у місцевому врядуванні; 3) підвищити прозорість та підзвітність у процесах відновлення та реконструкції країни. В 2023 р. була започаткована трирічна програма зміцнення спроможності Рахункової палати України – вищого органу фінансового контролю країни, що здійснює аудит

витрат коштів державного бюджету (зокрема тих, які були надані Урядом США). [10]. За підтримки USAID українських уряд здійснив кілька важливих кроків, що включають впровадження електронної системи звітності та розкриття інформації для підприємств, а також забезпечення прозорого та ефективного управління (і торгівлі) державними активами [11]. Надзвичайно важливими та актуальними сьогодні є програми прозорості та протидії корупції в сферах освіти, медицини та енергетики, які здійснюються в рамках реформування цих галузей в Україні [2; 14; 9].

USAID зробило значний внесок у розвиток активного та стійкого громадянського суспільства в Україні. Агенство підтримує діяльність широкого спектру неурядових організацій, таких як громадські групи, асоціації та позапартійні аналітичні центри. Проекти 1990-х – 2000-х рр. відіграли важливу роль у розвитку спроможності та навичок адвокації організацій громадянського суспільства, створенні для них більш сприятливого правового середовища та бази фінансування [6, с. 20–21; 2]. Програма «Посилення залучення неурядових організацій та громадськості» (2016–2025) спрямована на підвищення обізнаності громадян та їхньої участі в суспільному житті на національному, регіональному та місцевому рівнях через зміцнення інституційної спроможності організацій громадянського суспільства та покращення правового середовища для їх діяльності. Проект «Секторальна підтримка громадянського суспільства України» (2019–2025) має на меті поліпшення суспільно-політичного середовища діяльності громадянського суспільства, зміцнення потенціалу та автономії громадських організацій та підвищення рівня самостійності суспільного сектору в Україні загалом. [10].

З 1993 р. USAID здійснює в Україні проекти, що мають на меті сприяти верховенству права та захисту прав людини відповідно до європейських стандартів [6, с. 24–25]. Агенство відіграло важливу роль у сприянні ухвалення Конституції України в 1996 р. На межі 1990-х – 2000-х рр. USAID втілювало проекти із запобігання торгівлі людьми та розширення економічних можливостей жінок [6, с. 30–31]. У 2004 р. почалась реалізація 20-річної програми протидії торгівлі людьми та допомоги вразливим групам в Україні (зокрема внутрішньо переміщеним особам, які з'явилися з 2014 р.). Проект «Права людини в дії» (2017–2024) покликаний підтримувати зусилля, спрямовані на посилення відповідальності за порушення прав людини та воєнні злочини, ско-

ені внаслідок повномасштабного вторгнення Росії. Ця програма, яку реалізує Українська Гельсінська спілка з прав людини, сфокусована на виконанні наступних завдань: 1) розширення та посилення моніторингу за дотриманням та просуванням прав людини; 2) зміцнення участі у стратегічних судових справах; 3) вдосконалення та розширення діяльності з підвищення обізнаності та правової спроможності громадян; 4) відновлення порушених прав осіб, які стали жертвами катувань та збройного конфлікту [4]. Програма «Правосуддя для всіх» (2021–2026) спрямована на зміцнення незалежності, підзвітності та ефективності системи правосуддя, поліпшення її доступності для громадян, а також розширення можливостей впливу громадянського суспільства на забезпечення підзвітності судочинства та проведення дієвої судової реформи [10].

Програми Агенства підтримують діяльність ЗМІ в демократичному суспільстві, допомагаючи їм виробляти якісні новини, зміцнювати медіаграмотність і стратегічні комунікації. За перші 15 років своєї діяльності USAID надало понад 45 млн дол. США для сприяння розвитку незалежних друкованих та радіомовних ЗМІ в Україні. Також було виділено близько 30 млн дол. на медіапроекти громадянської освіти та зроблені важливі кроки у розвитку відкритого конкурентного медіаринку [6, с. 18–19]. Програма «ЗМІ в Україні» («У-Медіа») (2011–2018) передбачала виконання чотирьох ключових завдань: 1) підтримувати розвиток і захист свободи слова та незалежності медіа; 2) сприяти підвищенню якості новин та розмаїттю новинних джерел; 3) допомогати формуванню більш сприятливого середовища для свободи слова та діяльності ЗМІ; 4) сприяти покращенню організаційного потенціалу громадських організацій, що працюють у медіасфері [2]. Важливе значення в контексті євроінтеграції мав започаткований в 2015 р. чотирирічний проект, присвячений правдивому відображенню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в українських ЗМІ, спираючись на досвід Польщі [2]. Поточний проект «Медіапрограма в Україні» (2018–2025) покликаний посилити роль ЗМІ в демократичних процесах та сприяти розширенню доступу громадян до якісної інформації через реалізацію таких завдань: збільшення обсягів виробництва якісного та цікавого медіаконтенту; сприяння зростанню суспільного попиту на високоякісну інформацію; допомога у впровадженні необхідних медіа-

реформ; зміцнення та забезпечення стійкої діяльності ключових організацій медіасектору [10].

Окремо слід виділити міжгалузевий проєкт «Українська національна ідентичність через молодь» (UNITY) (2020–2027), метою якого є сприяння зацікавленості молодих людей у демократичному європейському майбутньому країни шляхом мобілізації молодіжного лідерства навколо концепції української ідентичності, заснованої на цінностях, інноваціях, залученості та плюралізмі. Планується, що це буде досягнуто за допомогою реалізації завдань, за допомогою яких молодь: 1) розширить свої економічні можливості шляхом вдосконалення навичок у сферах інновацій, підприємництва та кар'єри; 2) посилить свою участь у вирішенні суспільних проблем; 3) сприятиме розвитку плюралізму та поваги до різноманітності в Україні [10].

Висновки. Таким чином, Агенство США з міжнародного розвитку є уособленням «м'якої сили» Сполучених Штатів в Україні, яка має сприятливий ґрунт серед української влади і суспільства та базується на спільних інтересах та цінностях. В основі стратегії співробітництва USAID лежить ідея, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ і майбутній добробут України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, подолання наслідків російської агресії, а також досягнення стійкого економічного зростання на ринкових засадах. Успіх України в цьому напрямі матиме суттєві наслідки для європейської стабільності, а, отже, й для США, для яких існування цілісної, сильної та мирної Європи є однією з основоположних цілей політики у сфері національної безпеки.

Співпрацюючи з державними та неурядовими структурами, USAID реалізувало в Україні більше 40 програм, що сприяли розвитку демократичного врядування, чесних і конкурентних виборів, громадянського суспільства, незалежних медіа, а також підтримували цифрову трансформацію, боротьбу з корупцією та захист прав людини відповідно до європейських стандартів. Агенство допомагало проводити децентралізацію, судову та парламентську реформи, які є важливими для інтеграції України в ЄС. Спираючись на ідею поваги до територіальної цілісності та суверенітету України, USAID сьогодні інвестує мільярди доларів у підтримку української держави та суспільства воєнного періоду та допомагає закласти основу для стійкої та ефективної відбудови країни.

Список літератури:

1. Демократичне врядування. URL: <https://2012-2017.usaid.gov/uk/ukraine/fact-sheets/democratic-governance> (дата звернення: 21.06.2024).
2. Демократія, права людини та врядування. URL: <https://2012-2017.usaid.gov/uk/ukraine/democracy-human-rights-and-governance> (дата звернення: 24.06.2024).
3. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: аналітична доповідь / В.М. Яблонський, О.М. Балакірева, Т.В. Бондар та ін.; за заг. ред. О.А. Корнієвського. Київ : НІСД, 2017. 56 с.
4. Програма USAID «Права людини в дії». URL: <https://www.helsinki.org.ua/prohrama-usaid-prava-lyudynu-v-diji/> (дата звернення: 24.06.2024).
5. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року: аналітична доповідь / Ю.А. Тищенко, О.М. Литвиненко, О.Ю. Михайлова та ін. Київ : НІСД, 2021. 112 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2021.22>
6. 15 Years of Partnership. 2007. 36 p. URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PBAAF887.pdf (дата звернення: 20.06.2024).
7. Buchkovska K. The USA Development Policy as a Key Instrument of the American Foreign Policy – «Soft Power» and the Role of USAID. *Vizione*. 2023. No. 41. P. 125–139.
8. Country Development Cooperation Strategy 2019–2024. 33 p. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/2022-05/Ukraine_USAID_CDSCS_2019-2024_Public_EN_12.pdf (дата звернення: 18.06.2024).
9. Critical Infrastructure: Current Programs. 2024. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/critical-infrastructure> (дата звернення: 19.06.2024).
10. Democracy, Human Rights and Governance: Current Programs. 2024. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/democracy-human-rights-and-governance> (дата звернення: 19.06.2024).
11. Economic Growth: Current Programs. 2024. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/economic-growth> (дата звернення: 19.06.2024).
12. Essex J. Development, Security, and Aid: Geopolitics and Geoeconomics at the U.S. Agency for International Development. Athens: University of Georgia Press, 2013. 208 p.
13. Foreign Assistance Act of 1961. 275 p. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-1071/pdf/COMPS-1071.pdf> (дата звернення: 17.06.2024).
14. Health: Current Programs. 2024. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/health> (дата звернення: 19.06.2024).
15. Joint Regional Strategy. Department of State Bureau of European and Eurasian Affairs and USAID Bureau of Europe and Eurasia. 2022. 45 p. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/01/JRS_EUR-EE_18NOV2022_PUBLIC.pdf (дата звернення: 18.06.2024).
16. Joint Strategic Plan FY 2022–2026. 52 p. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/03/Final-State-USAID-FY-2022-2026-Joint-Strategic-Plan_29MAR2022.pdf (дата звернення: 18.06.2024).
17. National Security Strategy. 2022. 48 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (дата звернення: 19.06.2024).
18. Policy Framework: Driving Progress Beyond Programs. 2023. 48 p. URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-05/Policy%20Framework%20%28V16%29%2005-04-2023_2.pdf (дата звернення: 19.06.2024).
19. Transition Initiatives and Humanitarian Assistance. 2024. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/transition-initiatives-humanitarian-assistance> (дата звернення: 20.06.2024).
20. Ukraine: Country Overview. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine> (дата звернення: 17.06.2024).
21. Ukraine: History. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/history> (дата звернення: 17.06.2024).
22. U.S. Agency for International Development: An Overview by Congressional Research Service. 2023. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10261> (дата звернення: 21.06.2024).

Mateleshko Yu.P. USAID'S ROLE IN THE DEVELOPMENT OF DEMOCRACY AND CIVIL SOCIETY IN UKRAINE (1992–2024)

Based on an analysis of past and current development programs, the article explores the role of USAID in the development of democracy and civil society in Ukraine during 1992–2024. Special attention is paid to the period after February 24, 2022, when the Agency responds quite effectively to new challenges related to Ukraine's urgent security and socio-economic needs, as well as to the socio-political reforms necessary for the accelerated European integration of the state. It is emphasized that USAID is the personification of the USA soft power in Ukraine, which has a favorable basis among the Ukrainian authorities and society and is based on common interests and values. The USAID Cooperation Strategy is based on the idea that the European aspirations, democratic progress, and future prosperity and sovereignty of Ukraine are only achievable

if the corruption problem is solved, the impacts of Russian aggression are mitigated, democratic governance is strengthened, and market-driven economic growth is sustainable. Ukraine's success in this direction will have significant consequences for the stability of Europe, and therefore for the United States, for which the existence of a coherent, strong and peaceful Europe is one of the national security policy goals. For more than 30 years of its activity in Ukraine, USAID has implemented more than 40 programs that contributed to the development of democratic governance, fair and competitive elections, civil society, independent media, and also supported digital transformation, the fight against corruption, and the protection of human rights in accordance with European standards. Based on the idea of respecting Ukraine's territorial integrity and sovereignty, USAID today invests billions of dollars to support the Ukrainian state and society during the war and helps the foundation for sustainable and effective restoration of the country.

Key words: USAID, USA, Ukraine, democracy, civil society, human rights, soft power, international cooperation.